

УДК 81'25:82-1

**Ледо Галано О. В.,
інженер-перекладач,
Посол української пісні у світі, Волонтер України,
віце-президент асоціації «Об'єднуємо серця»,
членкиня Координаційної ради Міжнародної організації
«Поступ жінок-мироносиць у діаспорі» (Мадрид, Іспанія)**

**Дяченко-Лисенко Л. М.,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціально-гуманітарних та природничих наук,
Приватний вищий навчальний заклад
«Університет сучасних знань»**

**МІЖ МОВОЮ І КУЛЬТУРОЮ: ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ ПОЕЗІЇ ІСПАНСЬКОЮ МОВОЮ
(НА МАТЕРІАЛІ ПОЕТИЧНИХ ПЕРЕКЛАДІВ ОЛЬГИ ЛЕДО ГАЛАНО ТВОРІВ
ТАРАСА ШЕВЧЕНКА, ІВАНА ФРАНКА ТА ОЛЕНИ ПЧІЛКИ)**

Поетичний переклад – різновид художнього перекладу, що вимагає значних знань і творчої майстерності, адже його мета полягає не у точній передачі змісту, а у відтворенні думок і почуттів автора засобами іншої мови, у перевтіленні його образів у матеріал іншої мовної системи [14, с. 39–40].

Процес перекладу визначається взаємодією двох моделюючих систем – мови та культури [6; 7].

Відтворення епохи в перекладі реалізується через мовні історичні особливості тексту – лексичні, морфологічні й синтаксичні архаїзми тощо [5, с. 39–54]. Для досягнення адекватності та стилістичної рівноваги між оригіналом і перекладом застосовуються граматичні та лексичні трансформації [8, с. 87–88].

Як слушно зазначають дослідники, поезія є системою, особливо чутливою до перекладацьких трансформацій, адже її форма, звук і ритм невіддільні від змісту [9; 12].

Метою дослідження є аналіз особливостей перекладу української поезії іспанською мовою – відтворення ритму та музичальності, передачі образів і фольклорних елементів, трансформації культурних реалій і визначення ефективних стратегій збереження художньої виразності.

Матеріалом дослідження стали власні поетичні переклади, зокрема: фрагмент із поеми **«Причинна»** («Рече та стогне Дніпр широкий») **Тараса Шевченка**, **«Пісня будучини»** **Івана Франка** та вірш **«Надіє, вернися»** **Олени Пчілки**.

Методи: порівняльний аналіз, описовий метод, а також елементи стилістичного й лінгвокультурного аналізу [8].

ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АНАЛІЗ ТВОРУ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Складність перекладу поезії Тараса Шевченка зумовлена глибиною фольклорної основи, історичними алюзіями та насиченістю художніх засобів. Фольклорні мотиви, національні символи (Дніпро, верби, калина) й архетипи створюють семантичну та емоційну щільність тексту, що ускладнює передачу його стилістичного багатства іншою мовою [1; 2; 8].

У перекладі фрагменту з «Причинної» ключовими стали:

- **передача реалій та символів української культури** [3];
- **збереження ритмомелодики оригіналу**: чотиристопний ямб передано через восьмискладовий іспанський вірш із перехресною римою, що відтворює музичальність тексту [15];
- **лексико-семантична компенсація** через усталені іспанські вирази, напр.: «ніхто нігде не гомонів» → *«no hubo voces ni al azar»*, що зберігає експресивність [16];
- **адаптація топонімів** («Дніпро» → *Dniéper*) як приклад культурної транспозиції [3].

Застосовані прийоми реалізують принцип **динамічної еквівалентності** за Ю. Найдою [14, с. 115], забезпечуючи гармонію між змістом, формою та емоційним тоном оригіналу.

ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АНАЛІЗ ТВОРУ ІВАНА ФРАНКА

Філософсько-пророчий вірш Івана Франка «Пісня будучини» поєднує мотиви часу, боротьби та відродження. Переклад зберігає не лише зміст, а й художні характеристики оригіналу – форму, ритм, символіку та емоційний пафос.

Форма сонета збережена, ритміка адаптована до більш вільної схеми, що відповідає принципу функціональної рівноцінності [13, с. 56–

61]. Використано консонансні рими, забезпечено ритмічний баланс і плавність звучання.

Семантичне ядро твору – антитеза між теперішнім занепадом і майбутнім воскресінням – передано через еквівалентні образи, реалізуючи **динамічну еквівалентність** [14, с. 159–167]. Збережена символіка часу як космічної сили оновлення. Інверсії й анафори створюють ефект пророцтва, властивий оригіналу.

Архаїчна лексика (*lid*, *honrada*) відтворює біблійно-урочистий пафос оригіналу та забезпечує стилістичну еквівалентність [11, с. 233–234]. Консонансні рими, фонетична гармонійність і емоційна ясність поєднують вірність і творчість, зберігаючи дух Франкового слова.

Переклад досягає **функціонально-естетичної еквівалентності**, зберігаючи семантичну структуру, ритм, символіку і пророчий пафос, а методи компенсації, анафори й консонансні рими забезпечують адекватну передачу філософського й гуманістичного змісту твору та підтримують діалог культур.

ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АНАЛІЗ ТВОРУ ОЛЕНИ ПЧІЛКИ

Вірш Олени Пчілки «Надіє, вернися» є зразком психологічної інтимної лірики кінця XIX століття, поєднуючи романтичну традицію з конкретикою емоцій і символічною насиченістю.

В іспанському перекладі збережено **структурну симетрію** та ритм, адаптований до ендесіябічної системи (11 складів), що забезпечує **еквівалентну метричну гармонію** [13, с. 56–61].

Символіка оригіналу адаптована з урахуванням **семантичної близькості культурних образів**: «зоря золотая» → «*mi estrella dorada*», «ніч зимовая» → «*noche nevada*», що відповідає принципу **культурної транспозиції** [10, с. 82–85].

Інтонаційна модель та експресія збережені через риторичні питання та вигуки («¿Cómo te adueñaste?», «¡Vuelve, esperanza!»), а **інверсії** («De mí, ¿cómo te adueñaste?») забезпечують ритмічну компенсацію й мелодійність.

Фонічна адаптація досягається через переважання голосних [a]–[e]–[o] (*amargo / carga / aferraste*), передаючи лагідне, співуче звучання української лірики. Центральні символи — «туга», «ніч зимовая», «зоря золотая», «надія» — передано через аналогічні метафори романської поезики, що підтверджує **естетичну адекватність** перекладу [10; 13].

Переклад підтримує **катарсичне очищення** оригіналу через емоційно марковану лексику («*mi alma resiente sin ti*») та демонструє **функціонально-естетичну еквівалентність**, зберігаючи семантичну структуру, ритм, символіку та інтонаційну насагу. Методи

компенсації, анафори та фонічні повтори створюють гармонійну відповідність оригіналу, формуючи **естетичний діалог культур**.

Література

1. Бахтіна А. Phonetic universals in the Spanish translation of Taras Shevchenko poetry: tempo, rhythm, metric. *Літератури світу: поетика, ментальність і духовність*. 2018. Вип. 11. С. 18–27.
2. Зайченко Н. Особливості відтворення національно-культурного колориту поетичної мови Тараса Шевченка в перекладах на близькоспоріднені мови. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки*. Серія «Філологічні науки». 2014. № 12. С. 19–23.
3. Ковальова Т. П. Топонімікон поетичних творів Тараса Шевченка в аспекті перекладу. *Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. 2024. Т. 35 (74), № 1. С. 229–236.
4. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу. К. : Юніверс, 2001. 280 с.
5. Питання теорії художнього перекладу / за ред. Ю. І. Іванова. Київ : Вища школа, 1990. 250 с.
6. Пушик Н. В. Особливості перекладу художніх творів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія : Філологія. 2022. № 54. С. 208–211. DOI : 10.32841/2409-1154.2022.54.50.
7. Фоміна Л. В. Методичні вказівки до практичних занять з навчальної дисципліни «Особливості перекладу художніх творів». Дніпропетровськ : Національний гірничий університет, 2015. 109 с..
8. Шмігер Т. Перекладознавчий аналіз: теоретичні та прикладні аспекти: давня українська література сучасними українською та англійською мовами : монографія. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2018. 224 с.
9. Academy of American Poets. An ABC of Translating Poetry. *Exchanges Journal*. Iowa : University of Iowa, s.f. URL : <https://exchanges.uiowa.edu/poetry-translator-responsibility>.
10. Bassnett S. Translation Studies. 4th ed. London & New York : Routledge, 2014. 176 p.
11. Jakobson R. On Linguistic Aspects of Translation. *Selected Writings*. Vol. 2. The Hague : Mouton, 1959. P. 232–239.
12. Jarrar S. M. Poetry Translation: Artistic and Cultural Problems. *Excellence in Language Studies (EKS)*. Salamanca : Universidad de Salamanca, 2016. P. 28–31. URL : <https://surl.li/uxstfu>.
13. Lefevere A. Translating Poetry: Seven Strategies and a Blueprint. Assen : Van Gorcum, 1975. 127 p.

14. Nida E. A. Toward a Science of Translating. Leiden : Brill, 1964. 331 p.
15. Pekkanen H. Who's Got Rhythm? Rhythm-Related Shifting in Literary Translation. *Palimpsestes*. 2014. № 27. P. 129–147.
16. Semerenko L., Pliushchai A. Musicality of a Literary Work and Translation Issue. *Вісник університету ім. А. Нобеля. Сер. : Філологічні науки*. 2023. С. 39–46.